

behoren, zich toen ook al duidelijk manifesteerde. En dan lees ik daarna: 'Algemeen is bekend, dat men kracht kan overbrengen naar enorme afstanden door middel van electriciteit. Een voorbeeld daarvan was aanwezig op de tentoonstelling te Frankfort in het vorige jaar gehouden. De afstand van overbrenging te Rotterdam is veel geringer als daar, *evenwel nog 1½ km.*' Zo begon Gerrit Jan de Jongh zijn loopbaan alhier in een tijd waarin het in gebruik stellen van zulk een kraan nog een gebeurtenis van betekenis was. Hij had een andere meer economisch gerichte reden om van de oudere bedieningssystemen op electriciteit over te stappen. In die dagen werd nl. ook overwogen of voor Rotterdam elektrische verlichting niet wenselijk zou zijn. Welnu: 'De Directeur der Gemeentewerken oordeelde het voordeelig de elektrische verlichting met de overbrenging van kracht te kunnen vereenigen, daar de machines des nachts het licht zouden kunnen voortbrengen, en over dag de kranen der handelsinrichtingen in werking brengen'. Het lijkt nu zo simpel, op het onnozele af – het was in die dagen, toen de opmars der electriciteit nog nauwelijks was begonnen, een vondst, een gedachte van belang. Maar alweer: het tekent de afstand –.

Nu moeten we vooral bedenken dat de Jongh's portret, dat ik het portret van toch wel een modern mens noemde, werd geschilderd kort vóór zijn dood, in 1916. Zes jaren eerder, op 1 augustus 1910, had hij afscheid genomen van zijn werk en zijn stad, na een dienstperiode van 31 jaar. En er is dus wel degelijk verschil tussen deze De Jongh en de De Jongh die op 34-jarige leeftijd hier aantrad. Met de jaren groeide hij mee van de 19de naar de 20ste eeuw, al wil het mij voorkomen dat hij in wezen altijd wel iets heeft gehouden van die paternalistische tijd waaraan de eerste en vooral ook de tweede wereldoorlog in West-Europa voor goed een einde zou maken.

Hij was modern, in zoverre hem een rusteloze activiteit kenmerkte als van een man die voortdurend naar de toekomst kijkt en niet ophoudt op komende noodzakelijkheden te wijzen; hij bleef geworteld in de vorige eeuw, getuige ook zijn laatste levensjaren temidden van een clubje vrienden op de Witte, oud-Ministers, een oud-Gouverneur-Generaal, met wie hij zoals destijds werd geschreven 'zijn middagen in opgewekt en belangwekkend gesprek doorbracht' (men kan zich zo'n clubje oude heren geheel en al